

01.02.36

F. Ramm *og*
fire

12 norske menn og kvinner skriver i
KRISTEN FRONT
om hverdagens problemer i kristent lys.

Idag stilles det krav til hvert enkelt menneske om å gjøre virkelighet av de kristne livsidealer. Tiden frister til å rette oppmerksomheten mot de sensasjonelle nyheter istedenfor å ta opp til løsning de personlige problemer som ligger en nærmest. Men den oppløsning av alle grunnverdier som uvergelig følger med krigen, gjør i virkeligheten hverdagens problemer til de viktigste og de som fordrer den mest gjennomgripende løsning. Kristendommen har kraften til å skape mennesker som med sitt eget daglige liv gjør alvor av den kristne kulturs krav om sannhet, rettferd og menneskekjærlighet.

KRISTEN FRONT

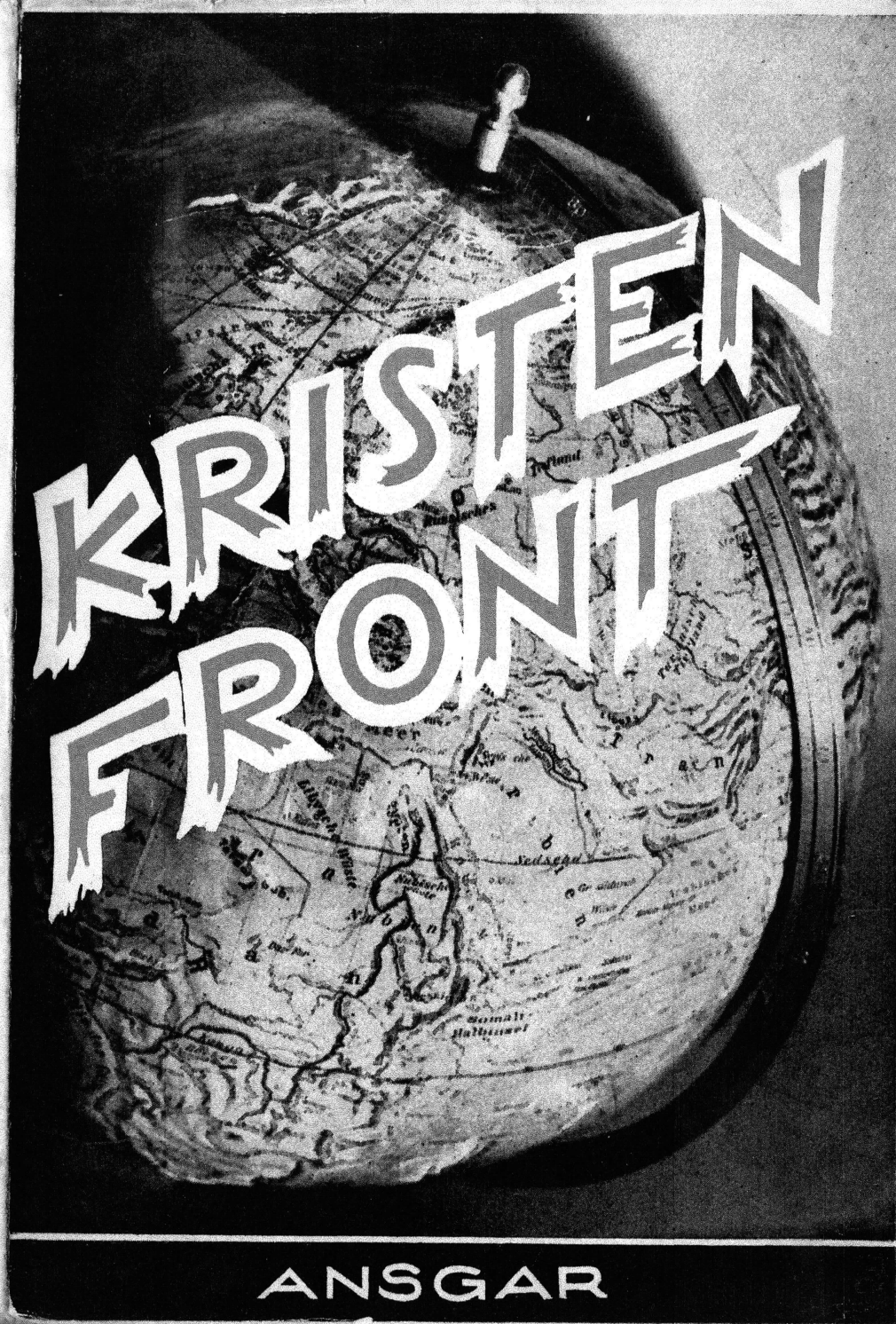
inneholder bidrag av skoleinspektør *Carl Sundby*, dr. *Einar Lundby*, fru *Ådel Brun Tschudi*, gårdbruker *Eugen Andresen*, res. kap. *Jon Anton Johnson*, stud. filol. *Andreas Schanke*, styrmann *Øystein Røed*, gartner *Hans Lindal*, pianisten *Waldemar Smith*, frk. *Kirsten Holst*, oversøster *Gunda Jahr* og redaktør *Fredrik Ramm*. Under redaksjon av *Carl Fr. Engelstad*.

Pris kr. 2.24

ANSGAR FORLAG

Oslo Forlagstrykkeri

KRISTEN FRONT

KRISTEN FRONT

*12 norske menn og kvinner
om hverdagens problemer i
kristent lys.*

UNDER REDAKSJON AV
CARL FR. ENGELSTAD

ANSGAR FORLAG
OSLO 1941

JOURNALISTEN:

«Kristendommen som grunnlag for folkeforsoning og journalisten som denne tankes pionér —»

Av redaktør *Fredrik Ramm.*

Det ringer på sentralbordet i redaksjonen.

— Det er fra Kaninavlsforeningen. Vi har generalforsamling i morgen, og vil gjerne ha et referat i avisen. De vet det er en stor sak å hjelpe opp den innenlandske kjøttproduksjon.

— Ja, det skal vi nok ordne.

En stund etter er det Foreningen for Internasjonal Fred, som skal ha foredragsmøte i Aulaen. Så durer brannbilene forbi på gaten ... Et forlag starter en ny romanserie ... Snøstormen stanser Bergensbanen ... Alt skal iakttas, noe skal kommenteres og på den måten blir avisen til.

Har en iakttatt og kommentert livet i tjue— femogtjue år, blir en mottakelig som en seismograf overfor begivenhetene. Men også personlig udel-takende, for ens evne til medfølelse er begrenset. En journalist kan umulig stå i personlig forhold

til alle begivenhetene, som det er vanskelig for leger og prester å føle med i sykdom og nød de treffer i embets medfør. Begivenhetene, menneskelivet blir «stoff».

Til «stoffet» hører også religion og kirkelige ting. Det kommer som regel ikke på første side, for selv om det religiøse stoffet har en solid lese-krets, er den beskjedne. At religionen skulle øve innflytelse på stoffvalget, enn si på ens oppfatning av aktuelle spørsmål, var en fremmed tanke. I kirkelige spørsmål var en korrekt, litt ubestemt holdning den sikreste. Av og til syntes en at kirken var lovlig tilbakeholden i tidens spørsmål, men de fleste hang intimt sammen med politikk, og politikk hadde ikke noe med religion å gjøre. Selvsagt kunne en i en polemikk ta både kirkelige personligheter og almene religiøse talemåter til inntekt for sitt syn, men det kunne også motstanderne. Her var en dog på gyngende grunn, og denne tvilsomme fordelingen av å bruke religionen i den politiske kampen, viste nettopp hvor verdensfjern kristendommen i grunnen var.

— — —

Med en slik innstilling vil De — kjære leser — forstå at for meg var det en overveldende opp-

dagelse da jeg fant også et faglig grunnlag i kristendommen. Den var ikke bare «stoff», men den ble en målestokk for stoffet. Og avisen var ikke lenger spalter som skulle fylles med begivenheter og kommentarer, men et middel i arbeidet for en kristen verdensrevolusjon. Jeg må illustrere mitt endrede syn med trekk fra min egen journalistikk.

I 1926 satte en alvorlig krise inn for det norske landbruket. Jeg reiste landet rundt og undersøkte situasjonen. Krisen var et faktum, men hvordan skulle man ta den? Jeg søkte å vise at hadde storting og regjering fulgt den politikk som det partiet jeg tilhørte mente var riktig, ville krisen ikke kommet. Noe middel mot krisen hadde jeg ikke, jeg nøyde meg med en del talemåter om at bøndernes flid og nøysomhet nok klarte den. Åtte år senere ble jeg en kristen, og jeg gjorde en tid etter en ny reise landet rundt. Mitt politiske syn hadde — og har — jeg fremdeles, men jeg mente ikke lenger at mine meningsfeller og jeg hadde hele sannheten. Av kristendommen hadde jeg lært å vurdere andres meninger og interesser; ved å tale med landsmenn av mange yrker i hele riket lærte jeg både hva der var galt i mitt eget syn og riktig hos andre. Og jeg fikk en anelse om at der hendte

mer blant menneskene i Norge enn det som fylte avisene og opptok det offentlige ordskiftet. Og det var for å finne dette at jeg dro på oppdagelsesreise i vårt eget land. De turene åpnet en ny verden for meg. Først lærte jeg at det meste av den kritikken som partiene øvde mot hverandre, og over tilstanden i riket, var ubeføyd. I ly av de lover som folket ga seg selv, hadde der utviklet seg en kultur som både åndelig og materielt øket levestandarden i alle deler av befolkningen. Jeg forsto at å bygge et land og elske et folk er ikke å trumfe gjennom sitt syn med makt eller å ri på kjepphester, men å spørre: hva trenger menneskene omkring meg? Derne st lærte jeg at det er ikke systemer og livsanskuelser det kommer an på. Lovgivning kan hjelpe eller skade, men det vesentlige er forholdet mellom menneskene. Og jeg så at vi i vårt land hadde forsømt å høyne vår respekt for menneskeligheten hos vår neste, for andre klasser og andre folk i samme grad som vi hadde utviklet vår evne til å nytte ut de naturlige rikdommene. Derfor var vårt syn på tilværelsen blitt mekanisk-biologisk.

Istedenfor å vurdere hverandre som mennesker, var vi begynt å måle hinannens nytte-verdi og nesten bevisst lot vi de minst effektive seile sin

egen sjø uten å tenke på at det dreide seg ikke om avlegse maskiner, men om levende mennesker. Vi hadde av vår kultur skjøvet ut den kristne tanken om at en sjel er mer verd enn hele verden. Derfor respekterte vi mest den mannen eller det yrket som nyttet ut teknikken best, så den holdt på å bli et grunnlag til makt for den sterke istedenfor å være et middel til å hjelpe den svake. Denne mekaniseringen av vår sjel satte spor i lovgivningen, vår barmhjertighet ble uniformert og diverse primitive fordommer ble holdt i live. Vi holdt på å bli slaver av vårt eget «fremskritt» og av våre ideologier som nivellerte tanker, følelser og meninger. Dette svekket vår sans for friheten og ansvaret. Tidens store nærbeslektede oppfinnelser — filmen, radioen og rotasjonspressen — priste det effektive mennesket: det som slo rekorder og best passet maskinen. Og derfor vendte jeg hjem fra mine reiser landet rundt og fra mine samtaler med landsmenn i bygd og by med en ny og stor oppgave som journalist: å gjøre mitt til på kristent grunnlag å gjenreise respekten for menneskets frihet og ukrenkelighet i en tid hvor teknikk og ideologier truer med å uniformere oss alle sammen.

Nær sammen med revolusjoneringen av mitt syn

på den innenrikspolitiske journalistikk henger utviklingen av min oppfatning av journalistikken i forhold til andre land. Også her må jeg ta tilflukt til personlige erfaringer. — Under den ulykksalige norsk-danske broderstriden om Grønland forfektet jeg et ytterliggående sjåvinistisk syn. Da dommen falt i Haag skrev jeg en artikkel om vårt fremtidige forhold til Danmark. Jeg siterte noen ord av Gambetta etter at Frankrike i 1871 hadde avstått Alsace-Lorraine til Tyskland: «Tal aldri om hullet i Vogesernes blå linje, men husk det alltid.» Den «urett» Danmark hadde gjort oss skulle vi huske bestandig; den skulle umuliggjøre et godt forhold mellom to folk som har mer felles enn de fleste nasjoner i verden, og som sammen med Sverige og Finland har bedre betingelser enn noen annen gruppe for å vise at fred er mulig. — Hvorfor skrev jeg da slik? Fordi man mente at en journalist hadde som hovedoppgave å hevde sitt lands interesser, uansett de følger en slik hevdelse fikk for samkvemmet mellom folkene. — Men etter at jeg hadde vågd spranget på Kierkegaards «70 000 favner», traff jeg en dag en danske. Og under en samtale med ham forsto jeg at synd kan skille også folkene fra hinannen og fra Gud, og som norsk

ba jeg ham om tilgivelse for det onde jeg hadde gjort hans folk.

Han ble den første i rekken av en lang rekke danske venner, og den 17. mai 1935 talte jeg i Odense på Fyn til tre tusen dansker om forsoning på kristent grunnlag mellom Danmark og Norge. I samvær med kristne venner fra mange land hadde jeg høstet erfaringer om at det var mulig, og det sa jeg i den talen. Møtet sluttet med at de tre tusen reiste seg og sang «Ja, vi elsker» så taket løftet seg, og i årene siden har noen norske og noen danske arbeidet sammen i tro på Guds ledelse for å finne løsningen på et mellomværende som har liten reell opprinnelse, men som setter store nasjonale lidenskaper i brann. — I årene siden har jeg på reiser i hele Norden, i England, Holland og Sveits sett det samme: kristendommen som grunnlag for folkeforsoning og journalisten som denne tankes pioner. Størst perspektiver åpnet der seg sensommeren 1938 under stevner i Visby på Gotland og i Interlaken og Genf i Sveits, da tusener av mennesker fra de mange kulturfolk under personlig samvær realiserte tanken og ble dens apostler. — En amerikaner, som tok del i disse stevnene, sa senere at han trodde de hadde bidratt til å hindre at krigen brøt ut *dengang*.

Personlig mener jeg dette er overdrivelse, men bemerkningen antyder de mål arbeidet hadde satt seg —: mål som i Visby hadde overskriften «Norden folkeforsoneren» og i Interlaken «Answer to Versailles».

— — —

Ytre forhold har skjøvet til side det brubyggingsarbeid som den politiske journalisten kan utføre. Vi har måttet søke andre oppgaver, og jeg har oppdaget at den kristne vurdering har vist seg å være inspirerende også i den litterære journalistikk. Det er ikke nok at en bok holder mål «estetisk»; et skuespills verdi betinges ikke av dets sceniske fordele. Litteratur som øker selvopptattheten og selvhevdelsen, tjener det onde slik som mekaniseringen i det sosiale liv og sjåvinismen i det mellomfolkelige. Bare den diktning som hjelper oss til å leve og som gir oss trang til å tjene andre har betydning, og kristendommen gir verdimål også for litteraturen, og da blir der ingen plass for «l'art pour l'art». En ikke-kristen leser kan si, at tro på Gud er ikke nødvendig i et arbeid for forståelse mellom menneskene og for positiv litteratur. Og det har han rett i. Jeg påstår heller ikke at disse tankene her er særlig originale, men for meg har

de den verdi at jeg har prøvd dem og de holdt. Derfor antar jeg at et slikt arbeid faller lettere for den personlig kristne journalist, for han lærer to ting av kristendommen: For det første å se illusjonsløst på det onde, og for det annet har han vissheten om at Gud kan vende alt til det gode hvor han følger Ham. Saklighet og optimisme faller lett i kristen journalistikk; likeså smerter det mindre å gi opp ervervede meninger hvis de kommer mellom skribenten og menneskene han gjerne vil tjene. — Men den kristne tro belyser ikke bare de enkelte oppgavene. Den har også et generelt og profetisk program for all journalistikk. Det har Paulus formet i brevet til galaterne, der han skrev den mest revolusjonerende tanke noe menneske har fått: «Her er hverken 1. mann eller kvinne, her er hverken 2. trell eller fri, her er hverken 3. jøde eller greker, for I er alle 4. ett i Jesus Kristus.»

Etter det arbeidsprogrammet har kristne arbeidet nå i 1900 år. De tre første leddene omfatter alle de problemene som skiller menneskene; det fjerde har løsningen. Men vi er langt fra å leve i den enheten Paulus anviser oss, og den skeptiske har tilsynelatende grunn til å si at der kan ikke være stort i en tro som ikke har utrettet mer i så lang tid. La

oss tenke på hva den har utrettet, og vi tar noen av de *ytre* verdiene den kristne kulturkrets og store deler av den ikke-kristne har fått gjennom kristendommen: kjønnes likestilling, likhet for loven, sosial barmhjertighet og alt det i arkitektur, kunst, filosofi, litteratur og vitenskap som ble til i middelalderen, da det åndelige arbeid var knyttet til kirken — og en vesentlig del av det som er blitt til i den nyere tid. Hva er så den bærende idé i alt dette? At menneskene skal bli fri fra de bånd som fysiologiske, sosiale og økonomiske forskjelligheter snører oss inn i, men hvorfor? Fordi frihet foredrer. Og hvorfra kommer den tanken? Fra kristendommen som har vakt respekten for menneskets udødelige sjel og dermed også for dets jordiske liv. Og den er formet i det paulinske programmet. Slik har det meste av det varige kulturarbeid i kristendommen i all sin uoverskuelige mangfoldighet siktet på å foredle det enkelte individ, mennesket som er skapt i Guds bilde og som Jesus døde og oppsto for. Vi kan se at det er sant det som står i evangeliet: «Han gjorde veldig verk med sin arm, han adspredte dem som var overmotige i sitt hjertes tanke, han støtte stormenn fra deres høyseter og opphøyet de små, hungrige mettet han med gode gaver og rik-

menn lot han gå bort med tomme hender.» Og dette har kunnet skje fordi Jesus har skapt den uselviske kjærlighet som ikke finnes i noen menneskelige ideologier, som alle er åpenbar eller maskert egoisme. Ved på denne måten å etterspore den kristne tanke i vår kultur, forstår vi også Guds storhet og det universelle i hans planer. Det enkelte mennesket blir lite når vi f. eks. tenker på at alt det sosiale arbeid som skjer omkring oss er resultatet av et langvarig kulturarbeid. Lovbestemmelser som verner barn, svake og gamle er de siste ledd i en utvikling som begynte for århundrer siden, da en kristen tenker la nytt innhold i budskapet fra Jesus om å elske hverandre. På den måten er neger-slaveriet avskaffet, barnearbeid i gruver forbudt, prostitusjonen avskaffet i Norge, kretssykekaseneset kommet i stand osv. osv.

I en verdensomfattende skuen vil vi derfor erkjenne at om vi fremdeles er langt fra Guds rike på jorden, har dog Jesu bud om at vi skal elske hverandre ført til at milliarder av menneskeskjebner er blitt blidere fordi der i 1900 år alltid har vært noen som har sagt: «Tal Herre, din tjener hører.» Men fordi kristendommen ikke er noen menneskelig livsanskuelse som kan læres, men er en guddommelig

åpenbaring som må oppleves, må den alltid begynne om igjen i hvert enkelt menneske. Den må «realisere» sitt program så lenge der fødes mennesker, og siden verden er som den er vil det bli spurt om den kan ha noen verdi. For dens egentlige oppgave er å gi det enkelte menneske *indre* verdier —, alt det andre vi har nevnt er bare kristne biprodukter. Hva kristendommen har utrettet og utretter, oppdager vi derfor først når vi husker at Guds rike er ikke av denne verden, men inne i oss. Og der finner vi den egentlige frigjørelse. Den frelse fra det onde i oss selv som gir de utelleglige troende styrke til å bære lidelser og nød. Bruker vi denne målestokken på kristendommens innsats i menneskenes indre liv, ser vi at den hjelp troen på Jesus har gitt menneskene er mer enn erstatning for det onde hvormed vi selv fyller den ytre verden.

— — —

Det første avsnittet i denne betraktning om kristen journalistikk var vesentlig tilbakeskuende og personlig. Annet avsnitt er mer alminnelig. Men begge er forankret i det faktiske. Og for en arbeidende skribent er det godt å kunne bygge på noe faktisk, enten han sysler med dagens spørsmål

eller med generelle tanker. Det faktiske blir da at kristendom gir ham både personlig hjelp og faglig utsyn. Journalistikk blir da ikke lenger et iakttakende og kommenterende yrke, men blir et kall til arbeid for menneskenes enhet i Jesus Kristus. Og hvordan skal det arbeid drives? Som til nå etter to linjer: Den viktigste å følge er den som fører det enkelte menneske til Gud, for uten personlig kristne blir der intet liv. — Den annen er å gjennomsyre verden med kristen tenkning så menneskene kan se hva anvendt kristendom er, hva Guds ledelse betyr i deres innbyrdes forhold. Og jeg tror at fordi folkene i dag ser hva den menneskelige ledelse av de utenrikspolitiske forhold har ført dem ut i, er lengselen etter et internasjonalt brorskap mer levende enn den har vært før. Men et slikt kan bare bestå på kristen basis, og vi kristne og særlig kristne journalister, skal derfor se oss selv som herolder for en ny tid. Vi skal arbeide bevisst for det tredje leddet i det paulinske program: her er hverken jøde eller greker, og forkynne at bare når vi blir ett i Jesus Kristus blir nasjonalitets- og rasemotsetninger borte. Tanken på et kristent brorskap av folkene har alltid levd i kristenheten. Den oppsto første pinsedag da Guds hellige Ånd fjernet nasjo-

nalitetsskrankene. I skiftende former har vi søkt å realisere den: pavedømmet med krav om et kirkelig verdensrike støttet til internasjonale munke- og nonneordener og ridderordener var et forsøk. Den kristne misjon og den økumeniske bevegelsen er moderne utslag av tanken. Idéen om et Folkenes Forbund kan føres tilbake til Paulus, og det internasjonale arbeid som drives av Frelsesarmeen, kvekerne og Oxford-gruppen har selvsagt sin opprinnelse i Jesu misjonsbefaling i Det nye testamente. Og lytter vi i dag etter Guds tale, vil vi på tross av kanonene høre om så mange utslag av kjærlighet mellom menneskene, at vi kan tro på fremtiden. Dette og den sum av synd der åpenbarer seg i den ytre verden, får meg til å tro at jordbunnen beredes for en ny kristen forkynnelse, som skal sikte på å forvandle det internasjonale liv, på samme måten som livet i de enkelte folkene er blitt forvandlet av kristen etikk.

I svunne tider skapte kristne pionerer tillit rundt om i landene ved å forkynne evangeliet og ved å øve barmhjertighetsarbeid og spre opplysning. Den oppgave som fra i dag stilles kristen journalistikk er også dobbeltsidig: Evangeliet skal forkynnes og de mellomfolkelige problemene tas opp til løsning

i kristen ånd. Da vil den vinne folkenes tillit og åpne de enkeltes hjerter nettopp gjennom saklighet og optimisme. Og aldri noen sinne har en stand hatt slike hjelpemidler til rådighet som de vi har til å bygge bru mellom «jøde og greker».